

Տնտեսական զարգացման և հետազոտությունների կենտրոն

ԷԿՈՆՈՄԵՏՐԻԿԱ

Փոքրագույն քառակուսիների եղանակը Դասական գծային ռեգրեսիոն մոդելը

Տնտեսական զարգացման և հետազոտությունների կենտրոն

Ելենա Մանուկյան

ՀՀ Էկոնոմիկայի նախարարություն

Երևան - 2010

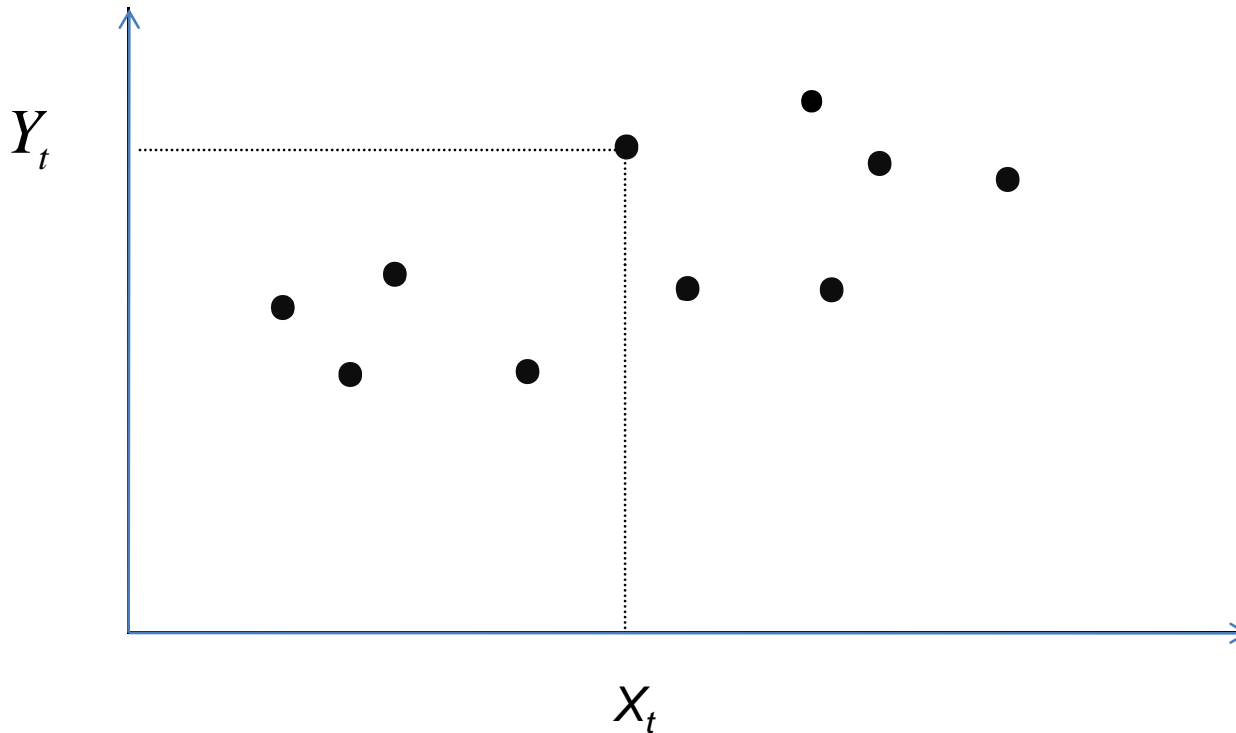

Գերմանական տեխնիկական
համագործակցության ընկերություն

Փոքրագույն քառակուսիների եղանակը

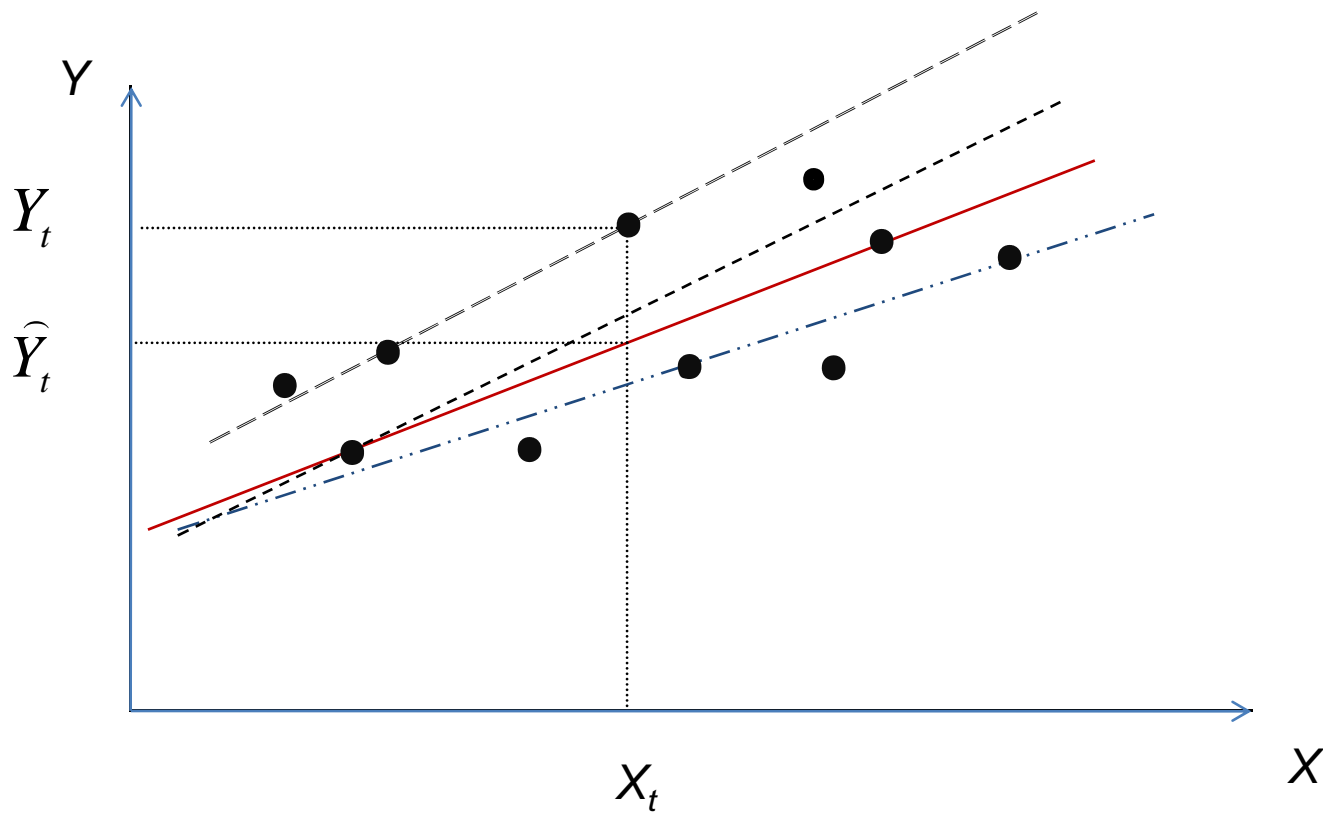
- Ենթադրենք ունենք որևէ X և Y ցուցանիշների փաստացի արժեքները, որոնք ներկայացնենք տվյալների ամպով:

Դիցուք տվյալների ամպի ուսումնասիրությունը հուշում է, որ փոփոխականների միջև կապը կարելի է բնութագրել գծային ֆունկցիայով:

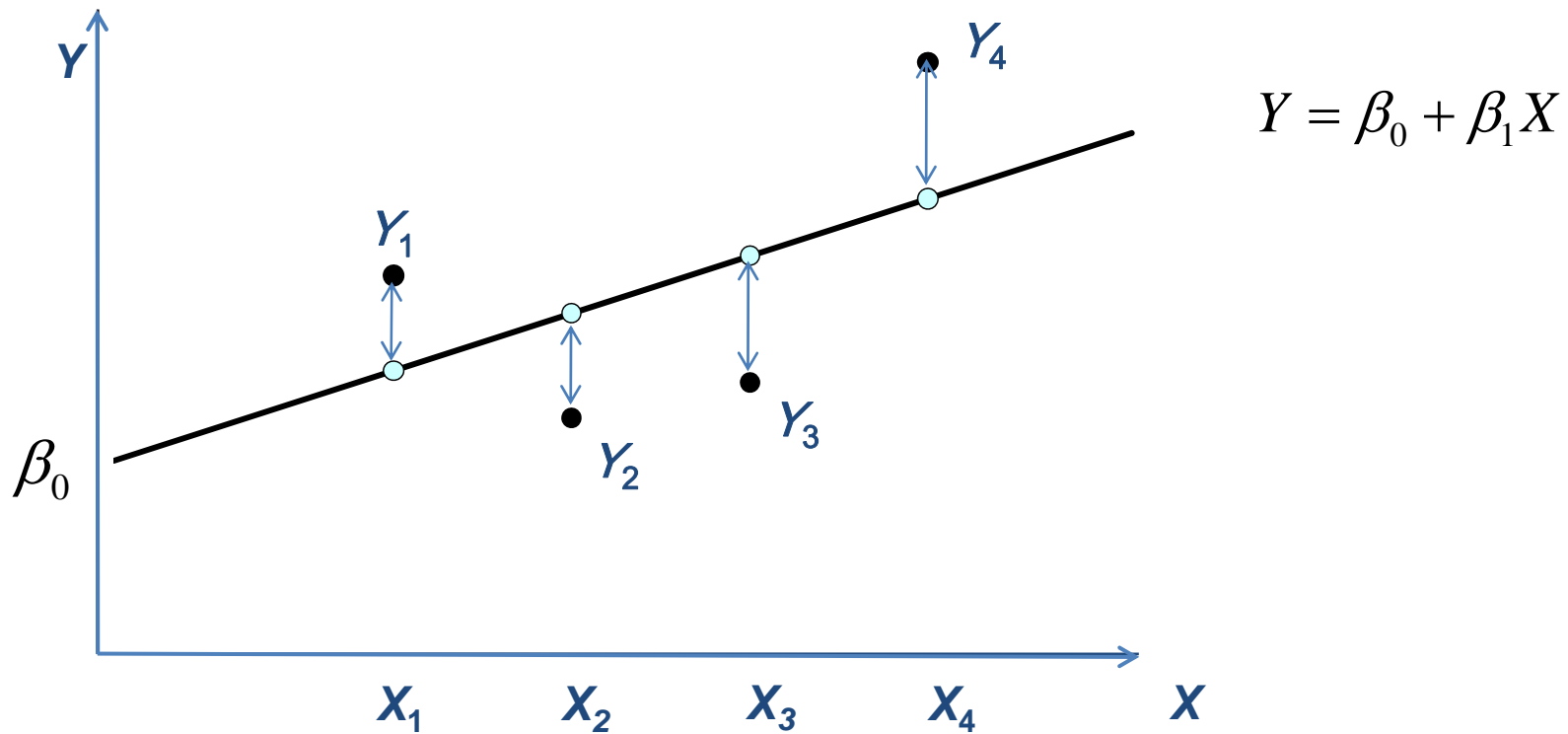

Փոքրագույն քառակուսիների եղանակը

- Ո՞ր ուղիղն է լավագույնս բնութագրում տվյալների ամպը:
Ինչպիսի՞ հատկություններով պետք է օժտված լինի լավագույն ուղիղը:

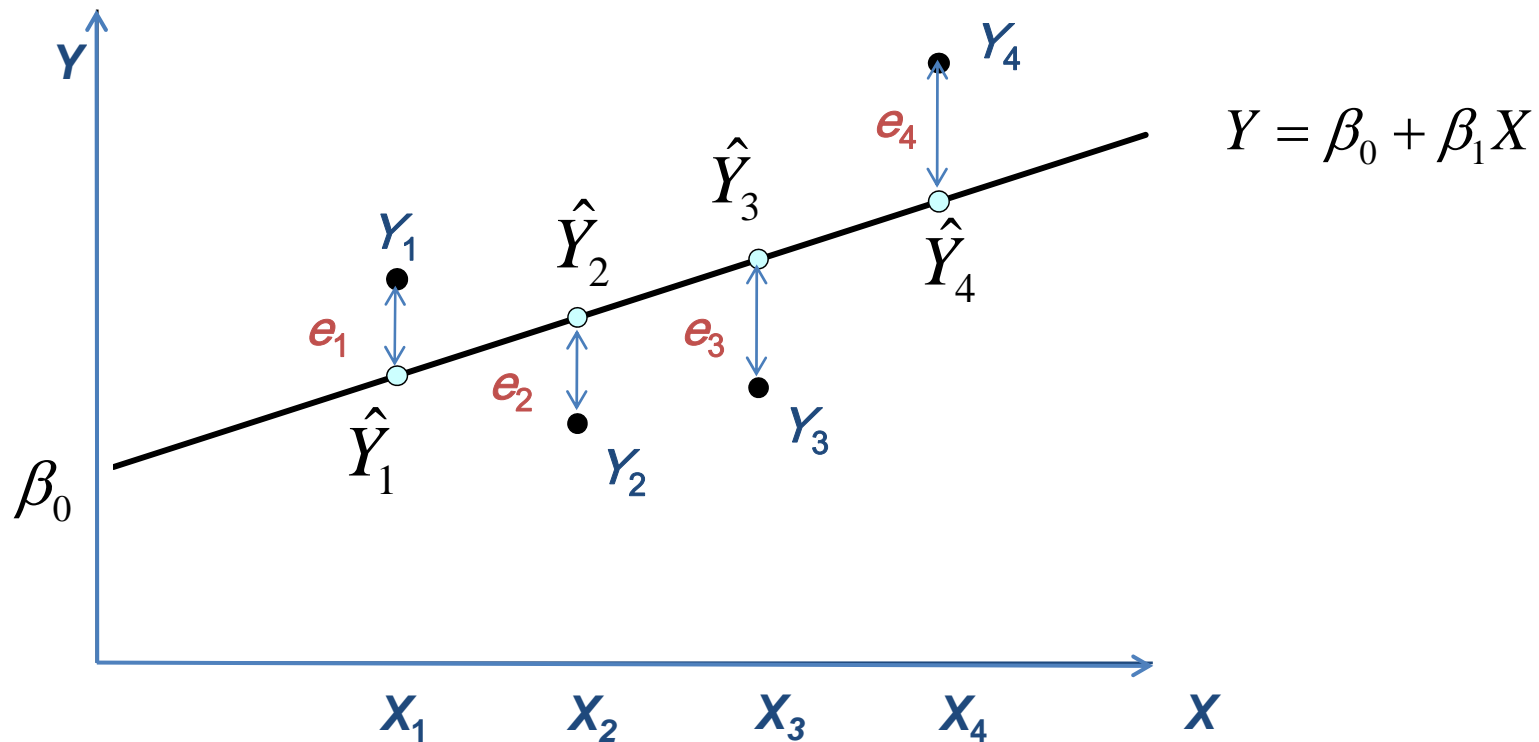
Y_t - ով նշանակենք բացատրվող փոփոխականի փաստացի արժեքները, և դիտարկենք դրանց շեղումները առաջարկված գծից:

Նշանակներ

- Y_t - փաստացի
- \hat{Y}_t - գնահատականը

$$Y_t - \hat{Y}_t = e_t - \text{մնացորդը}$$

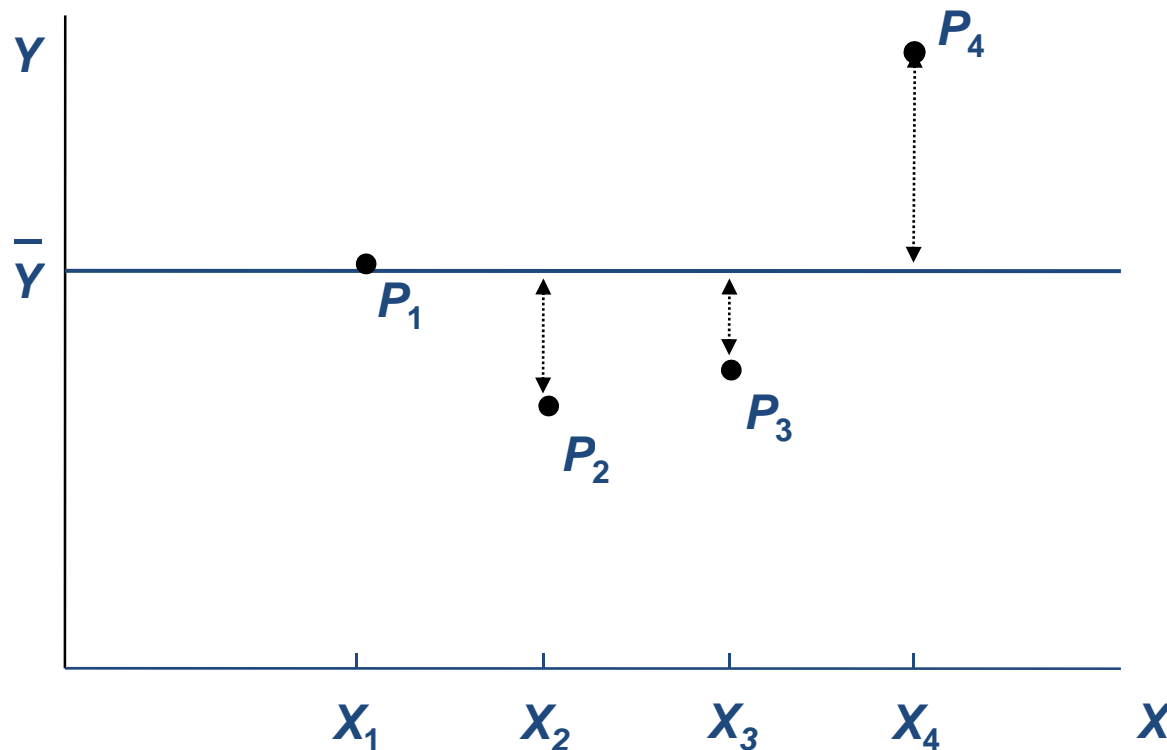

ՓՔԵ սկզբունքը

Նվազագույնի ձգտեցնել RSS (residual sum of squares),

$$\text{որտեղ } RSS = \sum_{t=1}^n e_i^2 = e_1^2 + \dots + e_n^2$$

Գուցե բավական է նվազագույնի ձգտեցնել $\sum_{t=1}^n e_i = e_1 + \dots + e_n$

- Հետազոտվող ուղղի β_0 և β_1 անհայտ պարամետրերի գնահատման համար պետք է հետազոտվի հետևյալ ֆունկցիան.

$$F = \sum_{t=1}^n e_t^2 = \sum_{t=1}^n (Y_t - \beta_0 - \beta_1 X_t)^2 \rightarrow \min$$

- Էքստրեմումի անհրաժեշտ պայմանների համաձայն առաջին ածանցյալներն ըստ յուրաքանչյուր անհայտի պետք է հավասարվեն 0 –ի.

$$\frac{\partial \left(\sum_{t=1}^n e_t^2 \right)}{\partial \beta_0} = 0, \quad \frac{\partial \left(\sum_{t=1}^n e_t^2 \right)}{\partial \beta_1} = 0$$

- Արդյունքում կստանանք հետևյալ գնահատականները.

$$\widehat{\beta}_0 = \bar{Y} - \widehat{\beta}_1 \bar{X}$$

$$\widehat{\beta}_1 = \frac{Cov(X, Y)}{V(X)} = \frac{\sum_{t=1}^n (X_t - \bar{X})(Y_t - \bar{Y})}{\sum_{t=1}^n (X_t - \bar{X})^2}$$

Ակնհայտ է, որ $V(X) \neq 0$:

Հասկանալու համար, թե ինչպե՞ս կարելի է ապահովել այս պայմանի տեղի ունենալը՝ վերհիշենք որոշ կարևոր սահմանումներ:

Հիշեցում

- Ընտրանքային միջին
$$\bar{X} = \frac{1}{n} \sum_{t=1}^n X_t$$

- Ընտրանքային դիսպերսիա

$$V(X) = \frac{1}{n-1} \sum_{t=1}^n (X_t - \bar{X})^2 = s_x^2$$

որտեղ S_x -ը ստանդարտ շեղումն է:

- Ընտրանքային կովարիացիան

$$Cov(X, Y) = \frac{1}{n-1} \sum_{t=1}^n (X_t - \bar{X})(Y_t - \bar{Y}) = c_{xy}$$

- Ընտրանքային կորելյացիայի գործակիցը

$$r_{xy} = \frac{c_{xy}}{s_x s_y}$$

- Ենթ. ունենք հետևյալ գծային ռեգրեսիոն մոդելը, որի անհայտ պարամետրերը պետք է գնահատենք Փոքրագույն քառակուսիների եղանակով (ի դեպ, որո՞նք են այդ անհայտ պարամետրերը).

$$Y_t = \beta_0 + \beta_1 X_t + \varepsilon_t, \quad t = \overline{1, n}$$

- Գծային ռեգրեսիոն մոդելի լավագույն գնահատական ասելով հասկանում ենք այն գնահատականները, որոնք
 - ✓ անշեղելի են. $E(\hat{\beta}_0) = \beta_0, \quad E(\hat{\beta}_1) = \beta_1$
 - ✓ կախյալ փոփոխականի նկատմամբ գծային են,
 - ✓ ունեն նվազագույն դիսպերսիա:
- Գաուս-Մարկովի թեորեմի համաձայն ՓԲԵ-ով ստացված գնահատականները՝ լավագույն գնահատականներ են (BLUE – Best Linear Unbiased Estimator):

- Ռեգրեսիոն վերլուծության հիմքը կազմում է դասական գծային ռեգրեսիոն մոդելը, որի հիմքում ընկած վարկածները հետևյալն են.

1. մոդելը. $y_t = \beta_1 x_{t1} + \beta_2 x_{t2} + \dots + \beta_k x_{tk} + \varepsilon_t, \quad t = \overline{1, n}$

2. անկախ փոփոխականները՝ $x_{t1}, x_{t2}, \dots, x_{tk}$ ոչ պատահական մեծություններ են և $V(X) \neq 0$, ընդ որում $x_{t1} = 1, \quad t = \overline{1, n}$

3. ε պատահական մեծության համար իրավացի են հետևյալ պայմանները.

3.1 $E(\varepsilon_t) = 0$

3.2 $E(\varepsilon_t^2) = V(\varepsilon_t) = \sigma^2$ - հոմոսկեդաստիկության պայման,

3.3 $E(\varepsilon_t \varepsilon_s) = 0, \quad t \neq s, \quad t, s = \overline{1, n}$ - տարբեր

ժամանակահատվածների սխալների միմյանց հետ կորելացված չլինելու պայման:

- Եթե ռեգրեսիոն մոդելը բավարարում է դասական գծային ռեգրեսիոն մոդելի 1-3 պայմաններին, համաձայն Գաուս-Մարկովի թեորեմի՝ փոքրագույն քառակուսիների եղանակով ստացված մոդելի անհայտ պարամետրերի գնահատականները կլինեն լավագույնը (նվազագույն դիսպերսիայի իմաստով) բոլոր գծային անշեղելի գնահատականների դասում:
- Հաճախ ավելացվում է նաև սխալների նորմալ բաշխվածության պայմանը.

4. $\varepsilon_t \sim N(0, \sigma^2)$

որի պարագայում 3.3 պայմանից $Cov(\varepsilon_t, \varepsilon_s) = 0, \quad t \neq s, \quad t, s = \overline{1, n}$ հետևում է տարբեր ժամանակների սխալների անկախությունը:

Այս դեպքում մոդելը կոչվում է դասական նորմալ գծային ռեգրեսիոն: